

Çeviri

Sovyet Ekonomisi 1917-1991: Öncesi ve Sonrası*

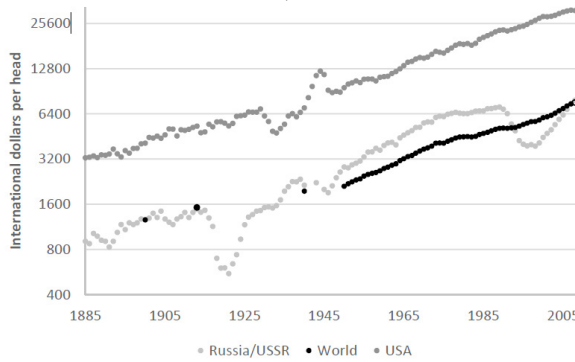
Mark Harrison

Prof. Dr. | Warwick Üniversitesi İktisat Profesörü

Çeviren: Enver Sait Kurtaran

Bolşevik Devriminden önceki Rusya'yı diğer büyük güçlerin standartlarına kıyasla yoksul bir ülke olarak düşünüyoruz. 1913'te, Şekil 1'de gösterildiği gibi, Rusya, Amerika Birleşik Devletleri tarafından çitası konulan küresel seviyenin çok gerisinde kaldı. Fakat bir başka standart olan ekonomik kalkınma açısından Rusya sahip olduğu ortalama düzeyde kişi başı reel hâsıla ile dünya genelinde ortalama bir ekonomiye sahipti. 1. Dünya Savaşı arifesinde olan 1913 yılından son dünya finansal krizi olan 2008 yılına kadar Rusya'nın kişi başı reel hasılası beş kattan fazla artış gösterdi fakat bu durum dünyanın geri kalanı için de geçerliydi. Dolayısıyla 2008 yılında Rusya yine ortalama bir ekonomiydi.

Şekil 1. ABD ve Rusya/SSCB için kişi başı reel GSYİH'nın Dünya ile kıyaslaması, 1885'den 2008'e kadar (uluslararası döviz ve 1990 fiyatları ile)

Kaynak: Angus Maddison'ın <http://www.ggdc.net/maddison> adresindeki verisi, sadece Rusya Markevich and Harrison (2011)'dan alınmıştır. Bölgesel kapsam: 1913'e kadar Rusya İmparatorluğu, Daha sonra SSCB ve eski SSCB ülkeleri.

Liberal Düşünce Dergisi, Yıl: 22, Sayı: 88, Güz 2017, ss. 93-101

* "The Soviet Economy, 1917-1991 : Its Life and Afterlife", *The Independent Review*, Fall 2017, V. 22, n. 2.

Eğer yirminci yüzyılda Rusya'nın gelişimi ne daha hızlı ne de daha yavaş olmak üzere küresel ekonomi ile aynı seyri takip ettiyse neden 1913 ile 2008 yıllarının bu denli çok dikkati hak ettiği merak konusu olabilir.

Aslına bakılırsa bu yıllar sıra dışı yıllardı. Bolşevik devrimi üretimde yaşanan ciddi çöküşe sebep olan ekonomik krizle birlikte başladı. Devrim, 1920'lerin sonuna kadar savaş öncesi dönemdeki ekonomik seviyeye dönüşü sağlayamadı. 1930'lar boyunca, Sovyet üretimi küresel ortalamaya ulaştı, hatta onu geçti. Dünya ortalamasına göre Sovyetlerin üstünlüğü İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasına kadar yüzde 10 ve Soğuk Savaş'ın çoğu boyunca yüzde 40 ile 50 arasında oldu. Yarım yüzyıl boyunca Rus üretimi, devlet eliyle gerçekleştirilen seferberlik ve modernleşmenin acımasız baskısı ile zorlandı. Üretim seviyesinin yükselmesine karşın bu yol küresel seviyelere ulaşabilmesi için sürdürülebilir bir yol değildi. Sovyetler Birliği'nin çökmesi ile bu zorlamalar son buldu ve herkes rahat bir nefes aldı. Üretim, ilk önce dünya ortalamasına daha sonra tekrardan eski seviyesine dönmeden önce dünya ortalamasının da altına düştü.

Sovyet dönemi öncesi ve sonrasında Rusya sadece hacmi bakımından istisnai olan bir ekonomiye sahipti. Ve büyüklük önemlidir.

Boyut ve Mobilizasyon

Büyüklük, Rusya'nın geniş nüfusunda ve zengin doğal kaynaklarında yansıdı. Bu gibi şeyler tüketici refahı için önemli olmasa da güç ve güvenlik için önem arz ediyordu. Bolşevikler, devletin bekasının görece ekonomik ve askeri yeterliliklerine bağlı olduğunu gördü. Vladimir Lenin Rusya'nın devrim sayesinde politik olarak geliştiğini fakat ekonomik olarak geri kaldığını yazdı: "Savaş acımasızdır; alternatif olanı acımasızca ortaya koyar: ya yok ol ya da gelişmiş ülkeleri ekonomik olarak da geç ve geride bırak" ([1917] 1974, 369). Joseph Stalin'in gözlemine göre, büyük güçler Rusya'yı "geride kaldığı için sürekli dövmüştü... Bu yüzden bundan sonra geride kalmamalıyız. Gelişmiş ülkelere elli veya yüz yıl gerideyiz. Bu mesafeyi on yıl içinde kapatmalıyız. Ya bunu başarırız ya da bizi ezerler" ([1931] 1949, 40-41).

Güç ve güvenlik, Batılı ekonomistler Soğuk Savaş döneminde dikkatlerini Sovyet ekonomisine verdiklerinde genellikle ihmal ediliyordu. Bu ekonomistlerin birçoğu Sovyet ekonomi politikalarını bir büyüme stratejisi veya kalkınma modeli olarak açıklayan ortak görüşü paylaşıyorlardı (örn. Nove 1961; Spulber 1964). Modernleşmenin sağlanabilmesi için Sovyet devletinin otoriter veya ataerkil metotlara güvendiğini kabul ediyorlardı. Eğer denildiği

gibi gizli servis ve termonükleer silahlar hikâyeye dâhil olduysa bunlar büyüme için istenmeyen ve maliyetli unsurlardı.

Sovyet arşivleri bu bakış açısının neyi hariç bıraktığını gösteriyor, ulusal güvenlik endişeleri her dönüm noktasında belirleyici oluyordu. Bolşevikler dünyayı kavradıkça iki tehditle birden yüzleştiler. Dış düşman devamlı olarak içerideki düşman ile dayanışma halindeydi ve bu düşmanlar birbirlerini cesaretlendirip teşvik ediyorlardı. Dolayısıyla dışarıdan gelen bu tehditler içerideki direnişi arttırırken tam tersi olarak içerideki direniş dış güçlerin elini kuvvetlendiriyordu. Bu noktada, iç ve dış güvenlik ayrılmayacak biçimde birbirine bağlanmıştı.

Bu yüzden ekonomi tekrar organize edilerek dış düşmanlara karşı teyakkuza geçirildi ve iç düşmanlar baskı altına alınmaya çalışıldı. Zoraki sanayileşme sayesinde ekonomi, “gelecekteki savaşlarda” düşmanı bertaraf etmek için kullanılacak silah, uçak, tank, top mermisi toplu üretimini yapacak biçimde oluşturuldu. Büyük Savaş’ta olduğu gibi, köylü çiftlikleri, şehirleri ve orduyu açıklıktan korumak için kollektifleştirildi. Toplu cinayetler maliyeti olmadığına liderlerine alkış tutacak fakat savaş zamanı ihanet edecek “potansiyel düşmanları”eledi. Yoğun gizlilik ve toplum üzerinde uygulanan yoğun gözetleme faaliyetleri Komünist Parti’nin plan ve programlarını bozmaya çalışan düşmanların alanını sınırlayacaktı.

Savaş her zaman o kadar da uzak ihtimal değildi. Tarihi boyunca Sovyet rejimi genellikle komşuları, bazen müttefikleri ile dünya geneline yayılan birçok anlaşmazlığa düştü. İkinci Dünya Savaşı, birçok Rus ve diğerleri için Sovyet rejiminin meşruiyetini devam ettiren vakaydı. 1941’de Stalin ve tüm devlet çok büyük şoklar yaşadı. Ciddi boyutlara ulaşan yenilgi ve kayıplar söz konusuydu. Sadece kötü seçeneklerle karşılaşan milyonlarca asker ve vatandaş diğer tarafı seçtiler. Daha az zorluk altında imparatorluk Rusya’sı çökmüştü. Bir müddet sonra görüldü ki Stalin’in hazırlıkları ya yetersizdi ya da yanlış kurgulanmıştı. Fakat Sovyet rejimi çökmedi. Devlet güdümlü ekonomi mobilize edildi, askeri direnişe öncelik verildi ve orduya sağlanan kaynaklar ile düşman alt edildi. Savaş sonunda, Sovyetler Birliği atom bombası ve uzay füzeleri yapmaya başladı. Sovyet sistemi Doğu Avrupa boyunca yayıldı ve yeni müttefiklerine uyanık olmalarını, dâhili ve harici düşmanlara karşı devrimi savunmalarını ve gelecek olan savaşlar için hazır olmalarını söyleyen mesajlar gönderdi.

Batılı ekonomistler bu sisteme bir ad bulmaya çalıştıklarında sıklıkla kullandıkları ifade “komuta ekonomisi” oldu. Tasarımı gereği, tüm kapasitesi ve çabasını birkaç kamusal önceliğe verirken; nihai mallardan, yiyecek, ara mal-

lar, toprak ve iş gücüne kadar tüm tedarik zincirine katı kontroller uyguladı. Dahası özel motivasyonları vatansızlık çağrılarını vedoğrudan zorlama lehine bastırdı. Bu tasarımın kaynağı neydi? Kaynak Marks ya da Engels'in teorileri değildi fakat Polonyalı ekonomist Oskar Lange'in (1962, 18) gözlemlediği gibi, pratikte: bu savaş zamanı tüm toplumların yaptığı bir şey idi. Lange'e göre kendisini sosyalizm olarak adlandıran bu sistem "savaş ekonomisi" idi".

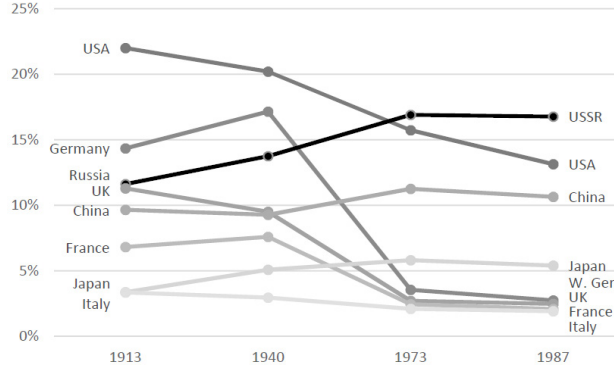
Reform yanlısı Sosyalist Lange'e göre bu yaklaşım bir hata gibi gözüküyordu. Fakat Bolşevikler ve haleflerine göre ortada bir hata yoktu. İktidara gelmelerinden sonra, o anda savaş olmasa bile "gelecek savaşlar" bahanesiyle ekonominin kalıcı olarak mobilize edilmesini istiyorlardı.

Her öğrencinin Ekonomiye Giriş derslerinden bildiği üretim ve refah kriterleri noktasında değerlendirildiğinde Sovyet ekonomisi başarısız olmuştu. Bazı ölçümler neticesinde grafik 1'de görüldüğü gibi Sovyet rejimi Batı'yı yakalamakta başarısız oldu. Fakat Lenin, Stalin ve diğerleri Ekonomiye Giriş dersini almamışlardı ve eğer gerçekten üretim ve refahı öncelenselerdi birçok şeyi farklı yapmaları gerekirdi.

Pratikte önem verdikleri tek bir kriter olan Sovyet ekonomi projesi büyük bir başarıydı. Şekil 2'nin gösterdiği National Materials Capabilities veri setinde Correlates of War projesi kapsamında geliştirilen "bir ulusun dünya üzerinde etki oluşturmak ve sürdürülebilmek noktasında yeteneği" açısından Sovyetler Birliği önemli bir yere sahipti. Ulusal beceriler noktasında yapılan birden farklı kriteri içeren ölçümlerde Sovyetler Birliği 1913'de iç savaş döneminde sahip olduğu üçüncülük sırasından İkinci Dünya Savaşı sonrasında ikinci sıraya yükseldi ve 1970'de Amerika Birleşik Devletlerini geçti.

Geniş nüfus, zengin doğal kaynaklar ve mobilize edilmiş ekonomi bu başarının tamamlayıcısıydılar. Ekonominin kalıcı olarak mobilize edilmesi sayesinde Sovyetler Birliği yarım yüzyıl boyunca ekonomik olarak kendinden üst sınıftakiler ile baş edebilmiştir. Fakat küçük bir ülke ne kadar üretken ya da mobilize edilmiş olursa olsun ulusal güç ile dünyaya liderlik etmeyi düşünemezdi.

Şekil 2. Uluslararası sistemdeki büyük güçler, 1913'den 1987'ye (seçili yıllar) ulusal kapasite birleşik endeksi

Kaynak: The National Material Capabilities (ver. 4.0) veriseti, Singer v.d tarafından açıklanmıştır. (1972), <http://www.correlatesofwar.org/> (erişim: 7 January 2016) adresinden erişilebilir.¹

Sovyet Ekonomisinde Yaşam

Hikayem Sovyet ekonomisini, ulusal gücün inşasının bir aracı olarak bahis mevzuu ediyor. Peki üç jenerasyon boyunca bu sınırlarda doğan, öğrenim gören, çalışan, ev kuran, çocuk sahibi olan, büyüyen, yaşlanan ve ölen yüz milyonlarca kişinin hikayesi nedir?

Sovyet vatandaşının öncelikli işi gizlilikti. Birçok iş devlet işiydi ve devlet işi gizli olmalıydı. KGB'nin gizli noktalara erişimi vardı ve politik sadakat adına bu imkânı memurlar üzerinde kontrol sağlamak için kullandı. Her yere nüfuz eden bu gizlilik politikaların değerlendirilmesine, yöneticilerin ve liderlerin hesap vermesine engel oldu. Sovyet rejiminin getirdiği ana sonuçlar onlarca yıl gizlendi: kıtlıklar, toplu cinayetler, zorla çalıştırmalar ve askeri endüstri komplekslerinin ölçeği ve kapsamı. Resmi gizlilik özel alanda da gizliliği getirdi: birçok insan gerçek yaşam hikâyelerini ve inançlarını birbirinden gizledi.

Görünüşe bakılırsa, Sovyet ekonomisinde işler talimatların Moskova'dan bakanlıklar ve bölgesel başkentler yoluyla fabrika ve devlet dairelerine kademeli olarak aktarılmasıyla planlanıyordu. Talimatların, savunma ve yatırım ihtiyacını karşılarken vatandaşlara nezih bir yaşam sürmelerine yetecek şey-

¹ Ulusal kapasitenin bileşik endeksi, her ülkedeki uluslararası sistemdeki bir ülkenin göreceli ağırlığının altı ölçümünü birleştiriyor: toplam nüfus, şehir nüfusu, demir ve çelik üretimi, enerji tüketimi, askeri personel ve askeri harcamalar. Avusturya-Macaristan çıkarılmıştır.

lerin sağlandığını garanti ettiği varsayıyordu. Fakat planlı ekonomide arzın talebi karşılayamaması normaldi. Bu çelişkinin görünen yansımaları devam eden kıtlıklar ve kuyruklardı. Kıtlık arttı çünkü yöneticiler müşterilere değil devlete karşı sorumluydu. Devlet, yöneticileri ilk önce kapasiteye göre kota üretme ancak daha sonra maliyetine bakma konusunda teşvik etti. Fabrikalar ve devlet dairelerinde gerçek olmayan abartılı performans gösterimleri yaygınlaştı. Tüketim amaçlı mallar yeniden üretime alındı ve insanların kıtlık öngörülerinden dolayı stok yapmaları neticesinde artan fazla maliyetler var olan kıtlığa eklendi.

İnsanlar eksikliklerini tamamlamak için ayrıcalık sahibi tanıdıklarını kullandı ve eğer yapabiliyorlarsa el altından ticaret yaptı. Bazen karaborsa ve iltimaslar kaynakları daha iyi kullanım için başka yerlere kaydırarak makinenin daha iyi işlemesini, ekonominin daha iyi çalışmasını sağladı. Fakat bazen aynı uygulamalar dişlileri tıkayarak ve devletin önceliklerinden uzaklaştırarak sistemin çalışmasına engel oldu.

Sovyet ekonomisinde parasal gelirlerin dağıtımı görece eşitti fakat para anahtar unsur değildi. Büyük eşitsizlikler, mallara ve hizmetlere erişimde yaşanan ayrıcalıklı uygulamalardan kaynaklandı. Ekmek ya da sosis almak için sırada bekleyen kişiler ayrıcalığı olmayanlardı. Bir şeyleri sıraya girmeden alabilmek için önemli biri olmak ya da önemli birini tanıyarak zorundaydınız. Ayrıcalık, kişisel bağlantılar vasıtasıyla satın alınabiliyordu. Ayrıcalık satın almak için daha sonrasında geri ödeme yapabilmek için bir şeyinin olmasına ve geri ödeme yapacağına dair güven duyulmasına ihtiyacı vardı. Güven inşa etmek zamanla ve birçok münasebet sonucunda oluyordu, dolayısıyla en üretken bağlantılar uzun yıllar içinde olgunlaşanlarıydı. Herkes bunu yapamazdı, bu sebeple kimi insanlar belki sonsuza dek sırada beklemek zorundaydı.

Sovyet ekonomisi bazen iyi yönde yüz milyonlarca yaşam değiştirdi. Gelişmeler, ulusal yeterliliklerin inşası odağında tutarlılık gösteriyordu. 1897'de, yaşları dokuz ile kırk dokuz arasında olan Rus kadınlarının beşte biri okuma yazma biliyordu, bu oran erkekler için yarı yarıyaydı. Kadınlar için bu oran 1939 yılında %80, 1959'da %98'e yükseldi. Okuma-yazma bilen kadınlar tarlada ve fabrikalarda angarya işlerde istihdam edilmiyordu. Devlet dairelerinde çalışabiliyor ve saygın bir yaşam sürüyorlardı. 1970'de, yükseköğretimin yarısı ve devlet dairelerinde çalışanların yarıdan fazlası kadınlardan oluşuyordu (Tsentral'noe Statisticheskoe Upravlenie SSSR 1972, 35, 348, 445). Hala kadınların işyerlerinde yükselmesi engelleniyor ve ayrımcılık yapılıyor. Çalışan kadınlar (hamile olmayan ya da emzirmeyen çalışma çağındaki

neredeysse tüm kadınlar) iki kat zorlukla yüz yüzeydi: gün boyu devlet işinden sonra gelen ev işi. Devlet etkili bir doğum kontrolü organize edemediği için kadınlar kürtaj yoluyla ailenin mali limitlerini zorluyordu. Tarihsel açıdan bakıldığında her şeye rağmen hayatta kalma şansları ciddi ölçüde gelişti.

Hayatın her döneminde erkekler kadınlara göre daha az dayanıklı oldukları için erkeklerin hayatta kalma oranları Sovyet toplum sağlığının gelişmişliği ve limitlerini gösterebilir. Bu bağlamda, dünya on dokuzuncu yüzyılın ortalarından beri insanlığın hayatta kalma mücadelesi verdiği iki devrim gördü. İlk olarak, erken dönem hayatta kalma, hastalık tohum teorisi tarafından temiz yemek ve su, enfeksiyonların kontrolü ve antiseptik doğumların uygulanmasıyla dönüştürüldü. Sovyetler Birliği bu devrimi 1920'lerden 1950'lere kadar uygulandığını gördü. Sonuç olarak Rus erkeklerin hayatta kalma süreleri iki katına çıkarak 1897'de otuz yıldan az olan oran 1959'da altmış yıldan daha fazla oldu (Goskomstat Rossii 1998, 167-68).

İkinci küresel devrimde, ileri dönem hayatta kalma bulaşıcı olmayan ve dejeneratif hastalıklar biliminin sağlıklı bir çevre ve yaşam biçiminin sağlanması ve yaşam süresini uzatan tıbbi ve cerrahi buluşlar ile birlikte dönüştürüldü. Bu ikinci devrimde, Sovyetler Birliğinin tarihsel demografisi herhangi bir sinyal vermedi. 1989'da kırk yaşındaki Rus erkeğinin yaşam süresi beklentisi geçen yüzyıla göre değişmemişti.

Bolşevik Yüzyılı Ne Zamandı?

Büyük Savaş'ta doğan Sovyet ekonomisi yirminci yüzyıl boyunca var oldu, bu sebeple onu bu yüzyılın bir ürünü olarak düşünmek doğaldır. Fakat "Bolşevik yüzyılın" kökenleri 1900'den çok öncelere gidiyor.

Büyük ve merkezi Sovyet ekonomisi toplu üretimin avantajlarından istifade etmek için tasarlandı: yüksek hacim, düşük maliyet, kalite standardı ve değiştirilebilir parçalar. Toplu üretim yüzyılı Amerika Birleşik Devletleri'nde, 1870'li yıllarda demir yollarının piyasaları genişletmesi ve firmaların bilgi ve kontrolü merkezileştirerek nasıl büyüyeceğini öğrenmesi ile başladı. Bu dönem, hizmet sektörünün ve piyasalar arası bilgi paylaşımına dayalı esnek üretimin yükselişi ile 1970'lerde son buldu (bkz. Örn. Broadberry 1997).

İlgili bir diğer yüzyıl ise büyük ordular yüzyılıdır. Amerikan İç Savaş'ında, demir yolları toplu üretilmiş silahları ile yüz binlerce askerin tek bir cepheye yoğunlaşmalarını sağladı. Sovyet ekonomisi bu tarz bir savaşı ikmal etmek için tasarlandı. Fakat büyük kara orduları dönemini 1970'lerde nükleer silah-

lar ile donatılmış büyük orduları tehdit olmaktan çıkarıp birer hedef haline getiren kruvazörler sonlandırdı (Onorato, Scheve, Stasavage 2014).

1970'lerle birlikte toplu üretim ve büyük kara orduları sonlandı, bunun ardından Sovyet ekonomisinin sayılı günleri kaldı. Bir süre dirense de nihayetinde çöktü. Doğal olarak zamanlamada sırf derin görüşlerden daha fazlası vardı. 1980'lerde Sovyet sistemi birçok seviyede sarsıntı geçirdi-stratejik, ekonomik, politik ve ahlaki. Sovyet sisteminin sonu liderler ne pahasına olursa olsun gücü muhafaza etmekten vazgeçince geldi.

Sovyet ekonomisi tekrar hayata dönecek mi? Küba ve Kuzey Kore'deki gibi bir şey mi olacak? Rusya'da "seferberlik ekonomisine" geri dönme düşüncesi gün yüzüne çıktı (Ivanov 2014). Rusya bugün benzin fiyatları ve uluslararası borçlanmalar vasıtasıyla dünya ekonomisine fazlaca maruz kalmış durumda. Her savaş korkusu aynı adımları tekrar ediyor. Putin yönetimi soruyor: Dışsal zayıflıkları içeride sorunlara yol açar mı? İçerideki hoşnutsuzluklar dış düşmanları Rusya'ya müdahale etmek için cesaretlendirir mi? "Vatansever" akademisyenler ve memurlar soruyor: Yeni seferberlik Rusya'nın düşmanlarına olan bağımlılığını sonlandırabilir mi? Seferberlik, Rusya'yı gelecek savaşlar için hazırlayabilir mi? Onlar bu soruları sorduklarında Stalin'in zorla ilan ettiği seferberliğe ve Almanya ve Japonya'ya karşı başlatılan savaşa dair anıları tekrar harekete geçiriyorlar.

Bu tarz düşünceler büyük problemleri beraberinde getirir. "Gelecekteki savaşa" hazır olma düşüncesi tekrardan Rus devletinin ilk önceliği haline mi geliyor? Yeni bilgi paylaşımı çağımızda merkezi güdümlü ekonomi hala işe yarar mı? Seferberlik ekonomisi, nükleer silahların dronlar vasıtasıyla taşınacağı bu dönemde hala savaş alanına geniş askeri gücü tedarik edebilecek mi? Bilim insanı meraklı olabilir fakat vatandaş böyle bir yolun bulunmamasını ümit edecektir.

Kaynakça

- Broadberry, S. N. 1997. *The Productivity Race: British Manufacturing in International Perspective 1850-1990*. Cambridge: Cambridge University Press.
- GoskomstatRossii. 1997. *NaselenieRossiiza 100 let (1897-1997)*. Statisticheskii sbornik. Moscow: GoskomstatRossii.
- Ivanov, Andrei. 2014. "Mobilizatsionnaia ekonomika: kakoi ona mozhetyt?" *Svobodnaiapressa* (October 28, 2014), at <http://svpressa.ru/economy/article/102320/>
- Kontorovich, Vladimir, and Alexander Wein. 2009. "What Did the Soviet Rulers Maximise?" *Europe-Asia Studies* 61(9): 1579-1601.
- Lange, Oskar. 1962. "Role of Planning in Socialist Economy." In *Problems of Political Economy of Socialism*, pp. 16-30. Edited by Oskar Lange. Delhi: People's Publishing House.

- Lenin, V. I. 1974. "The Impending Catastrophe and How to Combat It" (1917). *Reprinted in Collected Works*, vol. 25. Moscow: Progress.
- Markevich, Andrei, and Mark Harrison. 2011. "Great War, Civil War, and Recovery: Russia's National Income, 1913 to 1928." *Journal of Economic History* 71(3): 672-703.
- Nove, Alec. 1961. "The Soviet Model and Under-Developed Countries." *International Affairs*, 37(1): 29-38.
- Onorato, Massimiliano Gaetano, Kenneth Scheve, and David Stasavage. 2014. "Technology and the Era of the Mass Army." *Journal of Economic History*, 74(2): 449-481.
- Samuelson, Lennart. 2000. *Plans for Stalin's War Machine: Tukhachevskii and Military-Economic Planning, 1925-1941*. Basingstoke: Macmillan.
- Singer, J. David, Stuart Bremer, and John Stuckey. 1972. "Capability Distribution, Uncertainty, and Major Power War, 1820-1965." In *Peace, War, and Numbers*, pp. 19-48. Edited by Bruce Russett. Beverly Hills: Sage.
- Spulber, Nicolas. 1964. *Soviet Strategy for Economic Growth*. Bloomington: Indiana University Press.
- Stalin, J. V. 1949. "The Tasks of Business Executives" (1931). In *Works*, vol. 13. Moscow: Foreign Languages Publishing House.
- TsSU. 1972. *Narodnoekhoziaistvo SSSR. 1922-1972. Iubileinyi statisticheskiisbornik*. Moscow: Statistika.